

2019-2023

Foto: Lars Røraas/Forsvaret

VETERANPLAN FOR KRISTIANSUND

Kristiansund kommune

I medvind uansett vær

Innledning

Ivaretagelsen av veteraner fra internasjonale operasjoner er et samfunnsansvar for alle sektorer, men kanskje spesielt for den tilhørende kommunen.

Siden 1947 har 100 000 nordmenn tjenestegjort i internasjonale operasjoner på våre vegne. Dette omfatter 100 operasjoner på fire kontinenter. Siden oppstarten av FN-operasjonen i Libanon i 1978 har mer enn 40 000 bidratt i fredens tjeneste for Norge og det internasjonale samfunnet.

I Kristiansund kommune er det oppført 184 veteraner som har tjenestegjort fra 1978 og til i dag. Veteraner fra operasjoner før 1978, som for eksempel Tysklandsbrigaden, legges til dette antallet. Norges veteranforbund for internasjonale operasjoner (NVIO) sentralt oppgir at det pr. januar 2018 er om lag 200-250 veteraner bosatt i Kristiansund kommune.

Kristiansund kommunes veteranplan bygger videre på Regjeringens oppfølgingsplan, og fokuserer tiltakene sine på temaene anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging.

Kristiansund, 13. ovember 2018
Siv Iren Stormo Andersson
kommunalsjef helse- og omsorg

Føringer for planen

Regjeringen iverksatte et arbeid for å bedre veteranenes posisjon som resulterte i St.meld.nr. nr. 34 «Fra vernepliktig til veteran (2008-2009). Denne skulle bidra til å skape større forståelse i samfunnet for veteranenes oppdrag, situasjon og behov.

Regjeringens handlingsplan (2011-2013) «I tjeneste for Norge» og Regjeringens oppfølgingsplan (2014) konkretiserte og videreførte dette arbeidet. Handlingsplanen la føringer for å styrke samfunnets anerkjennelse og ivaretagelse av personellet. I oppfølgingsplanen ønsket Regjeringen at kommunene skulle ta et større ansvar for å sikre at den enkelte får den hjelpen og støtten en trenger og har krav på.

Veteranene har deltatt i operasjoner på vegne av den norske stat. Selv om de ikke har formelle rettigheter som gir prioritet i det sivile helse- og velferdstilbudet, er det et viktig ledd i anerkjennelsen av deres innsats at de opplever de kommunale tjenestene som tilgjengelige og samordnet. Implementeringen av tiltakene i denne planen vil kunne bidra til dette.

Aktuelle tjenester i kommunen

Fastlege er for de fleste, inkludert veteranene, den første de møter i kommunehelsetjenesten og den som henviser til spesialisthelsetjenesten og andre tiltak når det er nødvendig. Forsvarets sanitet har laget brosjyre om veteraner som skal være tilgjengelig på alle fastlegekontor.

De senere årene er tilbudet om **lavterskel psykososial oppfølging** styrket. Det er ansatt kommunepsykologer, og kommunen tilbyr samtaler og veiledning.

Helsesøster kan være en god støtte for barn og familien og kan gi informasjon om andre støtte- og hjelpetilbud. Økt oppmerksomhet og innsats overfor familiene bidrar til å redusere stress og helseproblemer. For ansatte i skoler og barnehager er det særlig viktig å være informert om å ha kunnskap som gjør at barna ivretas på en god måte.

Barnehager og skoler har en viktig oppgave i å vurdere om et barn har det vanskelig. Hvis barnet føler utrygghet eller har andre problemer som følge av at far eller mor er i utenlandstjeneste, skal barnehagepersonell eller lærer kunne fange opp dette og gjennom samtale og oppfølging bidra til å hjelpe familien og ikke minst barnet. Det er viktig at familien gir informasjon til lærer og barnehagepersonell slik at problemer kan forebygges.

NAV skal veilede på arbeids- familie- og pensjonsområdet og ta imot krav om ytelser. NAV skal også følge opp de som trenger ekstra bistand for å komme i arbeid eller aktivitet. Det er opprettet et eget kompetansesenter for veteranarbeid i Elverum som kan brukes av ansatte på alle NAV-kontor. NIVO avd. Nordmøre har utdannet NAV-loser som bistår veteraner i kontakten med NAV i de tilfeller veteranen får aksept for dette.

Veterankontakt – forsvarer oppfordrer kommunene til å utpeke en veterankontakt som vil ha ansvar for å holde oversikt over kommunens tilbud (til veteraner og deres familier), samt besitte kunnskap om feltet. Kristiansund kommune har oppnevnt egen veterankontakt, som sees på som et selvstendig tiltak for å lette tilgangen for veteraner til kommunen som deres primære tjenesteyter.

MJK får tildelt for innsats etter hjemkomst fra oppdrag i Afganistan. Foto: Lars Røraas/Forsvaret

Anerkjennelse

Kommunen skal vise anerkjennelse for den innsatsen veteranene har gjort gjennom sin deltakelse i internasjonale operasjoner. Offentlige markeringer er et viktig og synlig uttrykk for samfunnets anerkjennelse av både innsatsen og den enkelte veteran. 8. mai er Norges frigjørings- og veterandag. Dette er den viktigste dagen for å markere anerkjennelse for veteraner fra andre verdenskrig og samtidig trekke linjene frem til dagens veteraner. Minnesmerker etter falne fra andre verdenskrig finnes i mange av landets kommuner. Ytterligere finnes det minnesmerker over falne og innsatser fra nyere tid.

TILTAK

Arrangement: Den Nasjonale Veterandagen 8 mai:

Kristiansund kommune og Veteranforeningene inviterer veteraner fra kommunen til å delta på den årlige markeringen. Også veteranenes familie og pårørende ønskes velkommen som følge. Kommunen vil bidra til at arrangementet vil bli kunngjort på sin hjemmeside.

Krigsminnesmerker: I Kristiansund kommune finnes åtte krigsminnesmerker:

- Minnelunden i Øverparken – over de falne 1914-1918 og 1940-1945
- Nordlandet – over de falne under 2. verdenskrig
- Gomalandet – over de falne 1940-1945
- Innlandet – over de falne
- Minebøssa på Piren – sjøfolk som mistet livet under 1 og 2 verdenskrig (minnelund)
- Konvoibyen
- Minnesmerket i Rensvik-bakken
- Ukjent alliertes grav og Ukjent russisk soldats grav på Kirkelandet gravsted

FN-dagen: Skolene kan vurdere å benytte lokale veteraner i undervisningen i forbindelse med FN-dagen. Dette for å synliggjøre Norges bidrag i internasjonale operasjoner.

Kongen inspiserer avdelinger under Frigjørings- og Veterandagen 2018. Foto: Torgeir Haugeard/Forsvaret

Ivaretakelse

Kommunene er ansvarlig for at personer som er bosatt i kommunen skal tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester. For ansatte i kommunen og fastleger vil det være viktig å vite årsaken til fysiske og psykiske helseplager kan være belastninger knyttet til internasjonale oppdrag, også når dette ligger langt tilbake i tid. Det er også viktig at familien blir godt ivaretatt.

TILTAK

Veterankontakt: Kommunen har etablert en egen veterankontakt som skal være en kontaktperson og et bindeledd mellom kommunen og veteraner, andre kommuner, Forsvaret og andre aktuelle aktører. Videre vil veterankontakten ha oversikt over kommunens tilbud til veteraner og deres familier, samt ha kunnskap om fagfeltet.

Nettside: Vedtatt veteranplan vil bli tilgjengelig på kommunens hjemmeside.

Kommunehelsetjenesten: Kommunehelsetjenesten kan benytte seg av kompetansemiljøet ved Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) for å styrke den faglige kompetansen der det er behov.

Barn som pårørende: Familiesentrene og skolehelsetjenesten fanger opp barn og unge som har behov for ekstra støtte og bistand. NVIO avd. Nordmøre håper å ha en egenutdannet familiestøttekontakt i løpet av 2019.

Libanon-veteraner mottar heder og ære under UNIFIL-dagen på Setnesmoen 6.april. Her fra Møre og Fjordane heimvernsdistrikt 11. Foto: Julie Hjermsstad/Forsvaret

Oppfølging

Police Advisory Team (PAT) i Nordic Baltic Transitional Support Unit har sanitetsøvelse med medisinsk evakuering. Foto: Stephen Olsen/Forsvaret

Oppfølging vil alltid skje med bakgrunn i et definert behov. I denne sammenhengen vil det kunne gjelde både veteranen som har deltatt i internasjonale operasjoner og dennes familie og pårørende.

I de tilfeller der veteraner har fått problemer som følge av sin tjeneste i internasjonale operasjoner vil dette også kunne få følger for deres familie og pårørende. Problematikken kan være kompleks og involvere flere kommunale instanser. Samhandling og forståelse for de ulike faginstansers betydning i håndtering av komplekse problemstillinger kan være viktig for en helhetlig oppfølging.

TILTAK

Tilbud i NAV: Veteraner i Kristiansund skal forholde seg til sitt lokale NAV-kontor når det er aktuelt. Ved behov vil NAV Kristiansund kontakte NAV Elverum som har etablert et eget kompetansemiljø for veteransaker som alle NAV-kontor kan benytte. Dette senteret kan bidra med:

- Støtte og innspill i konkrete saker til veteran og samarbeidsaktører
- Identifisere og forstå årsakssammenheng
- Oversikt over hvem som kan bistå veteranen i forhold til hans/hennes utfordringer

Lokaler: Kommunen kan legge til rette for leie av lokaler til lokale veterantreff eller lignende. Oversikt over tilgjengelige lokaler finnes på kommunens hjemmeside.

Sosialt: Veterantreff hver måned (siste torsdag i mnd.) i regi av NVIO avd. Nordmøre.

Kommunehelsetjenesten: Kommunens helsestasjoner skal være oppmerksom på eventuelle behov for ekstra støtte og veiledning til familier der et familiemedlem er, eller har vært, i internasjonale operasjoner. Helsesøstre skal sikre oppfølging til familien, og hat et særlig øye for barna i familien som en møter i helsestasjonen og skolehelsetjenesten. Helsesøster kan være en god støtte for familien og kan gi informasjon om andre støtte- og hjelpetilbud.

Forsvarets tilbud

Forsvaret har en rekke tilbud til veteraner og deres familier både før, under og etter tjeneste i internasjonale operasjoner. Forsvaret har et oppfølgingsansvar i ett år etter hjemkomst. Noen tilbud og kontaktpunkter kan benyttes hele livet. Det er viktig å etablere et godt sivil-militært samarbeid der hvor dette faller naturlig. Kommuner bør følgelig ha et lokalt samarbeid med Forsvaret der de har avdelinger. Forsvarets veteran tjeneste vil alltid kunne være et kontaktpunkt for kommunene.

Før, under og etter operasjonen

Før utreise arrangerer Forsvaret fellessamling for soldatene og deres familier. Her får familien informasjon om operasjonen og sikkerhetssituasjonen. De får også tips og råd om hvordan best ta vare på barn og forhold. Familien får også møte andre pårørende.

Under utenlandstjenesten har Forsvaret en 24-timers kontakttelefon for pårørende. Via denne telefonen kan viktige beskjeder formidles til de som er ute. Forsvaret arrangerer familiesamlinger underveis der det er hensiktsmessig, og videreformidler informasjon fra operasjonsområdet til de pårørende.

På vei hjem fra operasjonen har de tjenestegjørende som regel et opphold på to til tre dager, kalt mellomlanding.

Overgangen til livet hjemme er ofte stor. Under mellomlanding gjennomføres det debrief, samtale med psykolog og erfaringsinnhenting. Ved hjemkomst til Norge holdes en medaljeseremoni for å hedre soldatene. De pårørende inviteres til seremonien.

Året etter hjemkomst har Forsvaret et oppfølgingsansvar. Etter tre til seks måneder får alle en henvendelse fra Forsvaret. Her stilles en del spørsmål om hvordan den første tiden etter hjemkomst har vært. Etter ett år arrangerer Forsvaret en samling hvor personellet møtes igjen for å dele erfaringer om hvordan det var å komme hjem. Her deltar psykolog. Forsvarets oppfølgingsplikt avsluttes ett år fra hjemkomst. Alle kan likevel når som helst kontakte Forsvaret for spørsmål og informasjon om rettigheter, hjelp og tilbud.

Forsvarets veteransenter

Senteret på Bæreia, utenfor Kongsvinger, er et rekreasjons- og aktivitetstilbud som kan benyttes av veteraner og deres familier. Forsvarets veteransenter kan brukes både før- under og etter tjeneste i internasjonale operasjoner, og tilbyr blant annet:

- Gratis opphold for veteraner og familiemedlemmer til en som tjenestegjør i internasjonale operasjoner. Senteret kan også benyttes under permisjon fra utenlandstjeneste.
- Gjensynstreff for avdelinger – www.forsvaret.no/veteransenteret

Forsvarets åpne dør

Åpen dør for veteraner og veteranfamilier er et tilbud til alle veteraner og deres familier. Her kan man få svar på alle spørsmål om dekorasjoner, dokumentasjon og internasjonale operasjoner, samt råd og veiledning om Forsvarets og samfunnets ulike tilbud til veteraner – uavhengig av når og hvor tjenesten var.

Åpen dør består av et tverrfaglig team med både militært og sivilt ansatte. Teamet har lang erfaring med å gi råd og veiledning til veteraner og deres familier. De fleste i dette teamet er også selv veteraner fra internasjonale operasjoner.

Kontakt: veteraner@mil.no eller tlf. 800 85 000 (kl. 0800-1500 på hverdager).

Soldater fra Telemark bataljon trener opp Peshmerga soldater i grunnleggende soldatferdigheter som skyting, sanitet, EOD, og enkle stridsteknikker i en treningsleir ved Erbil i Nord-Irak. Foto: Torbjørn Kjosvold/Forsvaret

Informasjon og kontakter innen veteranivaretagelse

Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging

RVTS Midt – www.rvtsmidt.no – Tlf. 72 82 20 05

SIOPS – Skadde i internasjonale operasjoner

Bistår i oppfølging og veiledning i møtet med det offentlige, juridisk hjelp og eksperthjelp innen økonomiske spørsmål. www.siops.no – Tlf. 22 69 56 50

NVIO.no – Norges Veteranforbund for internasjonale operasjoner

Kameratstøtte.no – En nettbasert veiledningstjeneste for veteraner og familien. Drives i samarbeid med NVIO og Mental Helse

Kameratstøttetelefonen 800 48 500 – En landsdekkende, døgnbemannet hjelpetelefon hvor du får snakke med en som har tjenestegjort utenlands. Du kan være anonym.

NVIO avd. Nordmøre – Arve Rovik - 92 62 98 18, a-rov@online.no. Facebook: NVIO avd. Nordmøre.

NAV Kristiansund – 55 55 33 33

Kompetansemiljøet for veteransaker i NAV

NAV-kontoret i Elverum er landsdekkende og har spesialkompetanse på veteransaker. De kan kontaktes direkte for bistand i enkeltsaker.

Kontakt:

- Mette Seland Pettersen, mette.seland.pettersen@nav.no – 404 92 115
- Guri Hammervold Johansen, guri.hammervold.johansen@nav.no – 997 22 324
- Gunn Strand, gunn.strand@nav.no – 907 03 355

Kommunal veterankontakt – Kristiansund kommune

Er du veteran tilhørende Kristiansund kommune? Vi har en egen veterankontakt dersom du har noen spørsmål. servicetorg@kristiansund.kommune.no – 71 57 40 00. Veterankontakt i Kristiansund kommune er kommunikasjonssjef Tore Lyngvær, tore.lyngvar@kristiansund.kommune.no, 71 57 40 61.

Rask psykisk helsehjelp – 71 57 40 00

Et lavterskeltilbud/korttidstilbud som tilbyr kognitiv terapi til personer med angst og/eller milde til moderate depresjonsplager, samt søvnvansker. Tilbudet er gratis, og du kan selv ta kontakt med rask psykisk helsehjelp.

Kristiansund kommune

I medvind uansett vær

SIOPS
VETERANFORBUNDET

Norges Veteranforbund
for Internasjonale Operasjoner

Kameratstøtte.no

Et tilbud til soldater, veteraner og deres familie

VETERANPLAN FOR KRISTIANSUND 2019-2023

Kristiansund kommune

I medvind uansett vær